

UTGITT AV SANDEFJORD LOKALHISTORISKE SENTER PÅ PUKKESTAD GÅRD

Begivenheter som skapte festivitas, samlet folk og ga Sandefjord nasjonal oppmerksomhet

Foto: Alle tre på siden SB/SLS bildebase

30. juli 1956 besøkte Kronprins Olav byen vår i anledning et idrettsstevne for nordiske sjøkadetter. Han ankom med kongeskipet Norge, det var flåtebesøk og stor festivitas med masse folk i byen. Han la ned krans ved de falnes minnesmerke foran kirken, spiste lunsj på By-museet Pukkestad, overvar idrettsstevnet, hilste folket fra åpen bil gjennom byen og overnattet på Midtåsen. Her hilser Kronprins Olav på ordfører Frithjof Bøe, dertetter fra høyre varaordfører Per Fogstad, rådmann Finn Sandberg, Ole Jensen, Hans E. Testmann, Agnar Mikkelsen, Adolf Kristoffersen, politimester Aartun, havnefogd Hans Olsen og en tidligere sjef på kongeskipet.

Her er følget ankommet stadion og blir hilst velkommen av en hittil uidentifisert person. Publikumsoppmøtet forteller en del om kronprinsens popularitet. Ut av bilen, som var en Packard cabriolet kjørt av Anders Skolby, stiger ordfører Frithjof Bøe.

En annen stor begivenhet var da sjahen av Iran og hans kone Farah Diba besøkte byen i 1961, noe som også ga internasjonal oppmerksomhet. Her skal de få omvisning i Hvalfangstmuseet. De fikk også omvisning på hvalkokeriet Thorshøvd, og besøkte det nye Sandefjord sykehus, som var åpnet i 1960. Oppbudet der av personale, selebriter, tilskuere og store kortesjebiler var stort, noe som kan ses på de mange bildene i SLS' bildebase. På bildet til venstre ses også direktør Hans Winge Sørensen fra A/S Thor Dahl og politimester Sigurd Aartun. Vi må anta at politiet var mannsterkt engasjert under besøket, trolig er det vakter vi ser i venstre bildekant.

Flere begivenheter kan ses på neste side.

Foto: Knut Virik/SLS bildebase.

Et bilde til fra Kronprins Olavs besøk i 1956 gir et inntrykk av folkemassene i gatene under hans kjøretur gjennom byen. Foran i bilen, en Packard, sitter sjåfør Anders Skolby og kronprinsens adjutant, i baksetet Kronprins Olav og ordfører Frithjof Bøe.

Ved å gå riktig langt tilbake i tid, kommer vi til en stor begivenhet i 1901, da kong Oscar II av Norge-Sverige besøkte byen. Kongen var populær, og kommunal velkomstdelegasjon og befolkning møtte hjertelig opp. Dette var fire år før unionsoppløsningen, som kongen mildt sagt var lite glad for. Flaggene var rene norske.

Foto: Ukjent fotograf/SLS' bildebase.

Foto: SB/SLS' bildebase.

En populær og forventningspreget begivenhet var da Jarlsbergsvartens smalsporede skinnegang ble avløst av bredsporet i 1949. En pyntet stasjonsbygning, mye folk, musikk og høytidelighet med taler forteller en del om hvor viktig og populært dette var for befolkning og næringsliv. Jarlsbergbanen ble åpnet til Larvik i 1881.

Foto: Finn Egil Johannessen/SLS' bildebase.

En mann som praktiserte smil og hjelpsomhet i trafikken.

Bildet er utlånt av Finn Egil Johannessen, sønn av avdøde rute- og lastebileier Reidar Johannessen, og en ivrig samler av lokal transporthistorie. Finn forteller om bildet av hesten og bussen ved Kuffen: Far er kommet kjørende med bussen etter å ha vært hos Henrik Sticklers bilgummiverksted. Nedenfor Kuffen står hesten og lasset i veien. Henrik, hestens eier, er inne på fengselet for å hente skyller. I stedet for å tute og kjøre forbi og kanskje gjøre hesten skremt, stanser Reidar. Med oppvekst på bondegård er han vant med og glad i hester, samtidig som han synes situasjonen kaller på smilet, noe som også fremgår av bildet. Han roer og holder Blakken

til Henrik kommer, og de får seg en god prat før de begge ruller videre. Historien og bildet forteller også at det så sent som på 1960-tallet foregikk transport med hest og kjerre i Sandefjords gater. Biler og hester kunne altså ferdes i fredelig sameksistens. Mens bilene slapp ut eksos, slapp vel hestene ut andre saker, men noe av det ble nok plukket opp av kjøkkenhaveeiere som ville forbedre veksten med naturgjødsel. Om bildet kan ellers nevnes at bussen ble kalt Tante Hella og kjørte ruta Haukerød ring. Det er en Volvo 1950-modell, som Reidar Johannessen kjøpte brukt og eide fra 1961 til 1964.

Foto: BBC

Shirley Bassey i Sandefjord.

Ja, det skjedde på 1970-tallet i Hjertnes, det var hun som sang bl.a. Goldfinger og Diamonds are Forever. Men ikke bare hun kom til Hjertnes på den tiden. Oscar Peterson, Count Basie, Woody Herman (begge med storband), Arja Saijonmaa, Mikis Theodorakis, Lill Lindfors, Sven Bertil Taube, Wenche Myhre, The Swingle Singers. Og kanskje enda flere store musikknavn, klassiske verdensstjerner også, som Bjørn Simensen rakk å trekke hit da han var kultur- og kinosjef fra 1973 til 1980. Han hadde et stort nettverk, var ambisiøs og dristig, og byen ville satse for å etablere Hjertnes som den nye og attraktive kulturarenaen mellom Oslo og Kristiansand. Hjertnes rådhus og kulturhus ble åpnet i 1975.

Foto: SB/SLS' bildebase

Hjertnes ble byens nye revyarena. Det er bortkastet sorg å gråte over at Teaterlokalet og Sandefjord Bads societetsbygninger forlengst er borte som steder for store og små kulturopplevelser. Vi kan heller fryde oss over at Hjertnes fra 1975 ga spillerom for Bernt Berggreens mange elleville revypåfunn. Bildet er fra revyen «Festivitas», som trakk over 5.000 til Hjertnes, premieren var nyttårsaften 1995. Fra v. Kjell Z. Børresen, Solveig Ohrem og Bernt Berggreen.

Foto: SB/SLS bildebase

Han som sørget for at vi fikk Hjertnes, Anders Jahre, her i kjent donatorposisjon, trolig mens han gir byen Pukkestad gård.

Dølebakken ble anlagt i begynnelsen av 1790-årene, etter at den nye Sandar kirke var bygget i 1792. Det var sogneprest 1775-1799, Andreas Larssøn Schelven som sto bak anleggning av Dølebakken. Penger til byggingen fikk han av sin frue Johanne Elisabeth Bugge, datter av en velstående kjøpmann fra Larvik. Dette giftemålet hadde Sandar-folk grunn til å glede seg over. Hun brakte med seg formuen som medgift. Deler av denne ble brukt til å anlegge Dølebakken. Tidligere gikk veien til kirken via Hunstokk, det opprinnelige Haukerødkrysset-Mosserødveien-Mokollveien-Nedre Åsenvei-Åslyparken og ned til Sandarveien og kirken. Denne veien var dårlig, bratt og meget slitt etter alle tømmertransportene til kirkebygget og til havna. En annen vei var fra Mosserødveien-Trudvangveien, forbi Pyntestuen ved Sande skole og så ned Orelund til kirken. Da Dølebakken ble anlagt, kom det en ny Pyntestue oppunder Mattisåsen, den gamle husmannsplassen Kirkeroa. Navnet Dølebakken er det ingen som kjenner opprinnelsen til. Muligens har denne nye vei-bakken et annet navn fra starten. På folkemunne kan navnet ha dannet seg av at det var kirke- og bybesøkende døler veien var anlagt for. Det var dal=døl bønder fra Kodal og området nord for Raveien som brukte Dølebakken. Det hjalp vel kanskje litt på navnet at disse ofte hadde Dølehester eller Dølahest, en kaldblodsrase som var meget vanlig fra 1850 årene. Dermed ble navnet på den lange bakke Dølebakken, veien er 1550 meter lang. På et gammelt kart fra 1801, er Dølebakken benevnt «KongeVej». Bakken ble også av besøkende fra Kodal benevnt med navnet «Dålær'n».

Teksten er skrevet av Harry Rove, og er hentet fra SH-Kulturminner og Sandar II av Vilhelm Møller.

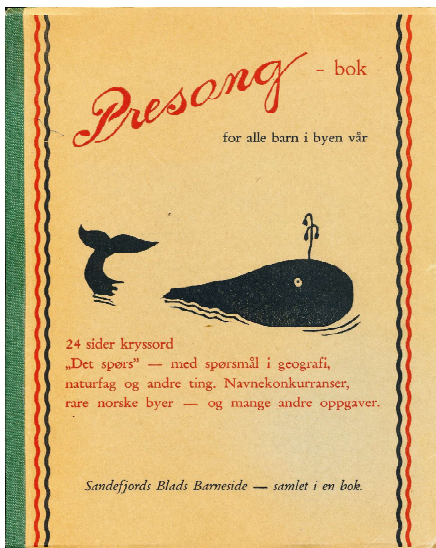

Et tomrom kan neppe fylles med noe bedre enn denne blide mannen, musikkhandler og jazzmusiker Ole Zimmermann Børresen, her i hans lille muntre butikk nederst i Storgata.

Mer om Dølebakken. Dette postkortbildet fra 1927, utgitt av Ludv. Foss, må være tatt fra Sandar kirkes tårn. På det tomme trekantarealet i forkant, der tidl. Tinghuset, Sandarveien 1, nå står, lå den første Sande skole sammen med Sandeherreds kommunekontor. Sandeherreds Sparebank hadde kontor og ekspedisjon der fra 1867 til 1894. Skolen brant ned i 1921, og den nye Sande skole i den ruvende bygningen oppe til høyre ble innviet i 1923. De fleste bolighusene på bildet finnes fortsatt. Det gjelder huset nærmest i venstre bildekant, Sandarveien 2, og andre og tredje hus på vestre side av Dølebakken, mens det store neste, Dølebakken 6, brant ned i 1969. Nederst i høyre bildekant ser vi Dølebakken 1, beliggende der Sverdstadveien begynner. Huset ble kalt «Dovre», rederiet Haldor Virik hadde kontorer der til 1962. Det store huset i midten av bildet er borte. Det var eid av konsul Lars Klaveness, og ble revet i 1985 da 2. byggetrinn av boligkomplekset Pyntestuen skulle påbegynnes. Klaveness' hus ble bygget omtrent på samme sted hvor den opprinnelige husmannsplassen Pyntestua under Sandeherred prestegård hadde stått. Nåværende Pyntestuen består av 30 boligen-

heter fordelt på lave hus og to blokker. Sist, men ikke minst må vi peke på huset øverst til venstre, møllerens hus på kanten av Mølleråsen. Det var der mølleren og hans familie bodde. Vindmøllens byggeår er ukjent, kanskje på 1820- eller 1830-tallet, men den brant ned i 1863. I Vilhelm Møllers bok Mitt kjære Sandefjord forteller han at Johan Christian Olsen, født 1816, var siste møller. Han overtok driften i 1854, men utkommet var dårlig, og siden han var utdannet møbelsnekker, drev han snekkervirksomhet ved siden av. Familien hadde husdyr, og det ble høstet bær frukt og grønt til egen husholdning. Huset ble revet i 1968 etter mye diskusjon og avisskriveri. Johan Olsen, som døde 101 år gammel i 1969, var født og hadde sitt barndomshjem i huset. Mølleråsen i dag er atskillig mer bevokst enn på bildet. Fra 14. juli 1971 har åsen vært prydet av den flotte skulpturen Fugl Fønix, skapt av kunstneren Nils Aas og gitt til byen av Jotuns grunnlegger Odd Gleditsch sr. Skulpturen av rustfritt stål dreier og viser alltid riktig vindretning. Den er utført av CMV, mens murmester Odd Hansen støpte den elegante sokkelen.

Fikk du en slik bok av Sandefjords Blad da du var barn?

På omslaget står nemlig «Presangbok for alle barn i byen vår.» Av innholdet nevner vi 24 sider kryssord, «Det spørs» med spørsmål i geografi, naturfag og andre ting, navnekonkurranser, rare norske byer - og mange andre oppgaver. Av konkurransen Byer som har gjemt seg i setninger nevner vi: Tor fikk ski en gang i fjor. Kapteinen sa vi skulle ri sørover. Jeg fant en krone i tante Karos lomme. Av spørsmål som også mor og far kunne svare på: Hva heter de 3 redaktørene i Sandefjord? Hvilken billedhugger i Sandefjord har laget «Bronsegutten» i parken ved jernbanen?

Hans Martin Lang fikk en slik bok, som han har delt med oss. Takk for den.

Foto: Fotograf ukjent.

Torvet ca. 1950. I venstre bildekant står det Kjølnær over butikken. Det var altså her firmaet startet i det små, før den digre Kjølnergården med stor klesbutikk på Torvets vestsida sto ferdig i 1962. I etasjen over Storm Larsen står det Knut Erik Hoel på et vindu, og i neste hus ved siden av Nylén kan vi lese navnet Hurtigrenseren. På hjørnet nedenfor fantes ikke BOB bar, så når kom den?

Ellers ser vi ned til Henry Øhre, som ble stor Volkswagen-forhandler, mange bobler kjøptes der. Til høyre for Øhre ses smed Sandbergs vakre villa, som måtte vike for Ørehjørnet BP-stasjon. Så har vi drosjesentralen hitenfor Fønix hospits, før vi kommer til urmaker Amundsen. Av bilene gjenkjenner vi en US-Ford 1947 og en karakteristisk Studebaker, mens den til venstre lar vi andre tipse oss om.

Foto: Fra politiets arkiv v/Bjørn Marum Olsen.

Mens vi er på Torvet i tidlig etterkrigstid, unner vi oss litt dramatik. For her skjedde det en heftig kollisjon ved Fønix Hospits 15. november 1945. Når vi i vår tid får rikelig av ulykker på TV, kan vi for-

stå at en bilkollisjon den gangen samlet folk i hopetall. Så kan våre lesere i dag undre seg over hvordan denne kollisjonen oppsto. Høy fart, dårlige bremses, svak forståelse av vikeplikten, besøkt Fønix e.l.?

Foto: Sven Erik Lund.

Et glimt fra nyere tid, 12. juli 2008. Her ligger skipene Prinsesse Ragnhild og Christian IV ved Framnæs mek. for å bli strippet for alt av Color Line-merking før overdragselse til ny eier.

Produsert i Sandefjord

Foto: SB/SLS bildebase.

Sandefjord hadde to skofabrikk, Klaveness og Sandefjord Skofabrikk. Her viser salgssjef Robert Jentsch og driftsingeniør Svein Sandvik nye støvlettmodeller en gang på 1980-tallet. Bildet er tatt i den nye fabrikk på den tidligere Tempobanen. Fortsatt kan vi se fabrikkmerket National på taket av fabrikkbygningen ved Tempokrysset, der Rema 1000 har butikk.

Foto: Sven Erik Lund

Smart leketøy. Denne bilen var noe av det første Leif Aasen produserte i starten av bedriften Norsk Leketøy i 1942. Fra den blyantlignende kroppen var det mulig å ta av og sette på igjen ringene, slik at det ble et byggesett. Ing. Leif Aasen utviklet etterhvert en rekke mer avanserte produkter og flyttet i 1956 bedriften fra Kongens gate 39 til egen nybygget fabrikk i Peder Bogens gate. Blant produktene derfra kan nevnes høytalende callinganlegg, taleforsterker, blinklampe til merking av skutt hval, lamper til merking av veianlegg og en serie med orgler for norske hjem, tilrettelagt for Spill selv-ideen.

Redaksjonen i bladet Lokahistorie består foreløpig av Per Marvin Tennum, pmtennum@gmail.com, tlf. 913 88 915 og Sven Erik Lund, sv-er-lu@online.no, tlf. 928 27 154

Likte du noe i bladet?

Hvis ja, fortelle det til oss. Så får vi vite at ikke alt arbeidet med det er bortkastet. Det er vår eneste belønning - og oppmuntring til å fortsette.

Kan vi også få foreslå at du forteller det til noen som ikke er medlem i foreningen. Kanskje blir det et nytt medlem av det?